EUROOPA
KOMISJON

Brüssel, 9.8.2022
COM(2022) 391 final

2022/0233 (NLE)

Ettepanek:

NÕUKOGU SOOVITUS

teadmiste väärindamise juhtpõhimõtete kohta

SELETUSKIRI

1. ETTEPANEKU TAUST

2008. aastal esitas komisjon soovituse intellektuaalomandi haldamise kohta teadmussiirde käigus ning ülikoolide ja muude riiklike teadusorganisatsioonide tegevusjuhise (K(2008)1329). Pärast 2008. aastat on teadusuuringute ja innovatsiooni valdkond oluliselt muutunud, pidades silmas teadusuuringute ja innovatsiooni ökosüsteemides osalejaid ja kõnealuste ökosüsteemide keerukust, samuti üleilmseid probleeme. Ka COVID-19 pandeemia on osutanud kiirele vajadusele kasutada ja väärindada teadusuuringute ja innovatsiooni abil Euroopa Liidus loodud teadmisi. Selleks peavad poliitikakujundajad seadma uusi eesmärke ja andma ajakohaseid suuniseid teadmiste väärindamise kohta.

Teadmiste väärindamise juhtpõhimõtted asendavad komisjoni 2008. aasta soovitust, keskendudes teadusuuringutesse ja innovatsiooni tehtud investeeringute väärtuse maksimeerimisele ulatuslikumalt kui traditsioonilise teadmussiirde korral. Teadmiste väärindamine tugineb erinevatele kanalitele[1] ning hõlmab kõiki teadusuuringute ja innovatsiooni ökosüsteemis osalejaid ja nende teadmistebaasi. Juhtpõhimõtted aitavad ühtlasi kaotada teadmiste väärindamise lünki liikmesriikides ning tagada, et kõikide liikmesriikide kodanikud saavad teadusuuringute ja innovatsiooni tulemustest rohkem kasu.

Komisjoni 2020. aasta teatisega „Uus Euroopa teadusruum teadusuuringute ja innovatsiooni jaoks“[2] loodi alus teadmiste väärindamise juhtpõhimõtete ja intellektuaalomandi aruka kasutamise tegevusjuhise väljatöötamiseks ja ajakohastamiseks 2022. aasta lõpuks. Nõukogu 26. novembri 2021. aasta Euroopa teadusuuringute ja innovatsiooni pakti käsitleva soovituse[3] kohaselt on teadmiste väärindamine üks prioriteetne valdkond, milles võetakse ühismeetmeid Euroopa teadusruumi toetuseks.

Nõukogu 26. novembril 2021 vastu võetud järeldustes Euroopa teadusruumi tulevase juhtimise kohta[4] toetati Euroopa teadusruumi poliitilist tegevuskava aastateks 2022–2024. Euroopa teadusruumi poliitiline tegevuskava hõlmab Euroopa teadusruumi seitsmenda meetmena ELi suuniste ajakohastamist teadmiste paremaks väärindamiseks. Selle esimeseks tulemuseks on teadmiste väärindamise juhtpõhimõtete väljatöötamine ja kinnitamine.

Teadmiste väärindamise juhtpõhimõtteid toetavad veel kaks tegevusjuhist, millega nähakse teadusuuringute ja innovatsiooni ökosüsteemis osalejatele ette täpsemad suunised teadmiste väärindamise teatud valdkondade rakendamiseks. Euroopa teadusruumi seitsmenda meetmega on ette nähtud tegevusjuhis intellektuaalomandi arukaks kasutamiseks ja standardimist käsitlev tegevusjuhis teadlastele.

Juhtpõhimõtete aluseks on võetud Euroopa teadusruumi foorumi teadmiste väärindamise allrühma (mille lõi komisjoni mitteametlik Euroopa teadusruumi üleminekufoorumi eksperdirühm) koosloome.

---

1 Euroopa Komisjon, teadusuuringute ja innovatsiooni peadirektoraat, *Research & innovation valorisation channels and tools: boosting the transformation of knowledge into new sustainable solutions (Teadusuuringud ja innovatsioon: väärindamiskanalid ja -vahendid: teadmiste uuteks kestlikeks lahendusteks muutmise edendamine)*, Euroopa Liidu Väljaannete Talitus, 2020.

2 COM(2020) 628 final.

3 Nõukogu 26. novembri 2021. aasta soovitus (EL) 2021/2122, mis käsitleb Euroopa teadusuuringute ja innovatsiooni pakti, ELT L 431, 2.12.2021, lk 1.

4 Nõukogu dokument 14308/21.

Käesolev nõukogu soovituse ettepanek võimaldab õiguslikult siduvaid sätteid sätestamata kehtestada ühisseisukoha poliitikapõhimõtete ja -meetmete kohta, mille eesmärk on teadmiste parem väärindamine liidus.

Teadmiste väärindamise juhtpõhimõtted toetavad ajakohastatud Euroopa tööstusstrateegiat[5] ja liidu intellektuaalomandi tegevuskava,[6] suurendades teadusringkondade teadlikkust intellektuaalomandi haldamise tähtsusest, edendades intellektuaalomandi tulemuslikku kasutust ja kasutuselevõtmist ning tagades intellektuaalomandina kaitstud varale hõlpsama ligipääsu ja selle lihtsama jagamise. Samuti toetavad need Euroopa rohelise kokkuleppe algatusi ning tihendavad teadusuuringute ja standardimise vahelist seost kooskõlas liidu standardimisstrateegiaga[7]. Kooskõlas uut Euroopa innovatsioonikava käsitleva komisjoni teatisega aitavad juhtpõhimõtted ühtlasi võimendada Euroopas eri oskusi, intellektuaalomandit ja tööstusalaseid võimalusi[8]. Juhtpõhimõtetest on abi ka teadmiste väärindamisel ülikoolides ning need aitavad tähelepanu suunata loomingulistele ja ettevõtlusalastele oskustele, toetades nii Euroopa ülikoolide strateegiat,[9] Euroopa haridusruumi[10] ning jätkusuutlikku konkurentsivõimet, sotsiaalset õiglust ja vastupanuvõimet toetavat Euroopa oskuste tegevuskava[11]. Lisaks sellele on juhtpõhimõtted kooskõlas 10. juunil 2022 vastu võetud nõukogu järeldustega teadusuuringute hindamise ja avatud teaduse rakendamise kohta,[12] mille kohaselt tuleks Euroopa teadusuuringute hindamissüsteemide arendamisel arvestada teadmiste väärindamisega. Samuti tugevdavad juhtpõhimõtted teadusuuringute ja innovatsiooni süsteemide suutlikkust toetada tõenduspõhist poliitikakujundamist, avalikku haldust[13] ja paremat õigusloomet[14].

2. ÕIGUSLIK ALUS, SUBSIDIAARSUS JA PROPORTSIONAALSUS

• Õiguslik alus

Käesoleva ettepaneku õiguslikud alused on Euroopa Liidu toimimise lepingu (edaspidi „ELTL“) artikli 182 lõige 5 ja artikkel 292. ELi toimimise lepingu artikli 292 kohaselt võib nõukogu võtta vastu soovitusi ja ta teeb otsuse komisjoni ettepaneku põhjal kõigil neil juhtudel, mille puhul aluslepingutes sätestatakse, et ta peab võtma õigusakti vastu komisjoni ettepaneku põhjal.

Artikli 182 lõikega 5 on ette nähtud võimalus täiendada mitmeaastases raamprogrammis kavandatud tegevusi, võimaldades Euroopa Parlamendil ja nõukogul seadusandliku tavamenetluse kohaselt ning pärast konsulteerimist majandus- ja sotsiaalkomiteega kehtestada Euroopa teadusruumi rajamiseks vajalikke meetmeid.

• Subsidiaarsus (ainupädevusse mittekuuluva valdkonna puhul)

ELTLi artikli 179 kohaselt on liidu eesmärk tugevdada oma teaduslikke ja tehnoloogilisi aluseid, luues Euroopa teadusruumi, kus teadlased, teaduslik teave ja tehnoloogia vabalt

---

5 COM(2020) 102 final ja COM(2021) 350 final.
6 COM(2020) 760 final.
7 COM(2022) 31 final.
8 COM(2022) 332 final.
9 COM(2022) 16 final.
10 COM(2020) 625 final.
11 COM(2020) 274 final.
12 Nõukogu dokument 10126/22.
13 SWD(2021) 101 final.
14 COM(2021) 219 final.

liiguvad, ja toetada nende, kaasa arvatud asjaomase tööstuse konkurentsivõime arengut, samal ajal edendades kõiki neid teadusuuringuid, mida peetakse vajalikuks aluslepingute teiste peatükkide põhjal. ELTLi artiklis 180 on sätestatud, et liit peab astuma mitmeid samme, millega täiendatakse liikmesriikide tegevust. Need sammud hõlmavad koostöö edendamist ettevõtjate, uurimiskeskuste ja ülikoolidega ning nende vahel, samuti liidu teadusuuringute, tehnoloogia arendamise ja tutvustamisalase tegevuse tulemuste levitamist ja kasutamist.

ELTLi artikli 181 kohaselt peavad liit ja liikmesriigid kooskõlastama oma teadusuuringud ja tehnoloogia arendamise, et tagada liikmesriikide poliitika ja liidu poliitika vastastikune sobivus. Komisjon võib tihedas koostöös liikmesriikidega teha kasulikke algatusi, et edendada nimetatud kooskõlastamist, eelkõige algatusi, mille eesmärk on kehtestada suuniseid ja näitajaid, korraldada kogemuste vahetamist ning töötada välja korrapäraseks järelevalveks ja hindamiseks vajalikke elemente. Nendest tuleb Euroopa Parlamenti täielikult teavitada.

Teadmiste väärindamise juhtpõhimõtete eesmärk on kehtestada teadmiste paremaks väärindamiseks ühisseisukoht poliitikapõhimõtete ja meetmete kohta riigi, piirkondliku ja kohaliku tasandi poliitikakujundajatele. Juhtpõhimõtete rakendamisega tagatakse, et andmed, teadusuuringute tulemused ja innovatsioon kujundatakse tõhusalt kestlikeks toodeteks, protsessideks, teenusteks ja poliitikaks, millel on sotsiaalmajanduslik väärtus ja mis toovad ühiskonnale kasu. Ettepanek on kooskõlas ELTLi artiklitega 179 ja 181 ning annab liidule üldise pädevuse toetada, kooskõlastada või täiendada samme, mida liikmesriigid on astunud oma teadusuuringute ja tehnoloogia arendamise alases tegevuses. Rõhutades teadlikkuse suurendamist, kogemuste vahetamist ja vastastikõpet teadmiste väärindamise põhitegurite vallas, parandatakse käesoleva nõukogu soovituse ettepanekuga liikmesriikides teadusuuringute ja innovatsiooni tulemuste abil väärtuse loomist ilma õiguslikult siduvaid sätteid sätestamata.

Ka konsultatsioonidest, mida peeti liikmesriikidega (komisjoni mitteametliku eksperdirühmana loodud Euroopa teadusruumi üleminekufoorumi raames) ja sidusrühmadega, on ilmnenud vajadus ajakohastada komisjoni 2008. aasta soovitust intellektuaalomandi haldamise kohta teadmussiirde käigus ning viia ellu kultuuriline muutus ja minna traditsiooniliselt teadmussiirde mõistelt üle laiaulatuslike teadus- ja innovatsioonialaste tegevustega loodud üha suuremat teadusuuringute ja innovatsiooni ökosüsteemide eri liiki osalejate koosloomet hõlmava intellektuaalomandi väärindamisele.

Nõukogu soovitus annab poliitika kujundamisel lisaväärtust, muutes juhtpõhimõtted liikmesriikides ja sidusrühmade jaoks nähtavamaks. See hõlbustab liidus niisuguse suuna võtmist, mis võimaldab saada teadusuuringute tulemustest ja innovatsioonist suuremat sotsiaal-majanduslikku kasu.

- **Proportsionaalsus**

Kavandatud meetmed on taotletavate eesmärkidega proportsionaalsed. Ettepanek toetab uue Euroopa teadusruumi eesmärkide saavutamist. See täiendab liikmesriikides teadmiste väärindamiseks tehtavaid jõupingutusi. Ettepanekus võetakse arvesse liikmesriikide tavasid ja veidi varieeruvat lähenemisviisi, mis kajastab liikmesriikide erinevat majandus-, finants- ja sotsiaalolukorda ning teadussüsteemide, asjaomaste asutuste ja organisatsioonide mitmekesisust. Selles võetakse arvesse ka tõika, et riigi, piirkonna või kohaliku tasandi erisuste tõttu võidakse kavandatavat soovitust rakendada mitut eri moodi.

Kooskõlas Euroopa Liidu lepingu artikli 5 lõikega 4 ei lähe käesoleva nõukogu soovituse sisu ega vorm kaugemale sellest, mis on vajalik soovituse eesmärkide saavutamiseks.

Liikmesriikide võetavad kohustused ei ole siduvad ja igal liikmesriigil on vabadus otsustada, millist lähenemisviisi kasutada.

- **Vahendi valik**

Komisjoni 2008. aasta soovitus intellektuaalomandi haldamise kohta teadmussiirde käigus oli paljude avalikest vahenditest rahastatavate teadmiste loojate jaoks pöördelise tähtsusega. 2013. aastal avaldatud uuringu[15] järgi teatasid peaaegu kõik uuringus osalenud riigid (92 %), et nii riigi kui ka piirkondliku tasandi valitsused toetasid ülikoolides ja teistes riiklikes teadusorganisatsioonides teadmussiirde suutlikkuse ja oskuste arendamist. Mõnes liikmesriigis on tehtud strateegilisi investeeringuid teadmussiirde taristusse ja teenustesse, näiteks tehnosiirdekeskustesse ja teistesse vahendajatesse, ning mõned liikmesriigid rakendavad intellektuaalomandipõhiseid eeskirju, näiteks Iirimaal on olemas riiklik intellektuaalomandiprotokoll. Hoolimata neist saavutusist on EL teaduspõhiste ideede innovatsiooniks muutmises endiselt oma üleilmsetest konkurentidest maas[16] ning teadmiste ringlus on liidus ikka veel ebaühtlane[17]. Digiüleminek, avatud teadus ja avatud innovatsioon on drastiliselt muutnud ökosüsteemi, milles teadusuuringutes ja innovatsioonis osalejad tegutsevad, ning ka EL peab vastavalt kohanduma.

Komisjoni teatisele „Uus Euroopa teadusruum teadusuuringute ja innovatsiooni jaoks“ lisatud komisjoni 2020. aasta talituste töödokumendis peeti teadmussiirde ja teadmiste väärindamise parandamist ELis erakordseks väljakutseks[18]. Meil puudub üldine Euroopa väärindamisstrateegia, mis annab suuna ja eesmärgid ning sisaldab juhiseid teadusuuringute ja innovatsiooni vaheliste suhte juhtimiseks väärindamisalast koostööd edendaval viisil, sealhulgas nõuandeid intellektuaalomandi haldamiseks ja kasutamiseks. Arvesse tuleb võtta keerukamaid teadusuuringute ja innovatsiooni ökosüsteeme ning kaasata suurem hulk sidusrühmi ja osalejaid, tagamaks jõulist teadmistevoogu.

Eelmised, 2008. aasta juhtpõhimõtted võeti vastu komisjoni soovitusena. Praeguste juhtpõhimõtete vormiks on valitud nõukogu soovitus poliitilise konteksti tõttu, eelkõige vajaduse tõttu parandada väärtuse loomist ning suurendada teadusuuringute ja innovatsiooni ühiskondlikku ja majanduslikku mõju, nagu on märgitud teadusuuringute ja innovatsiooni pakti käsitlevas nõukogu soovituses. Sel viisil on need põhimõtted liikmesriikidele paremini omaksvõetavad ja nähtavamad ning nendega ärgitatakse liidus niisuguse suuna võtmist, mis võimaldab saada teadusuuringute tulemustest ja innovatsioonist suuremat sotsiaalmajanduslikku kasu õiguslikult siduvaid sätteid kehtestamata.

---

15 Euroopa Komisjon, teadusuuringute ja innovatsiooni peadirektoraat, Barjak, F., Perrett, P., Es-Sadki, N., jt, *Knowledge transfer study 2010-2012: final report (teadmussiirde uuring 2010–2012: lõpparuanne)*, Euroopa Liidu Väljaannete Talitus, 2014.

16 Euroopa komisjon, teadusuuringute ja innovatsiooni peadirektoraat, *Science, research and innovation performance of the EU, 2020*: *11 recommendations for a fair, green and digital Europe (2020. aasta aruanne ELi tulemuste kohta teaduse, teadusuuringute ja innovatsiooni valdkonnas: 11 soovitust õiglase, keskkonnasõbraliku ja digitaalse Euroopa saavutamiseks)*, Euroopa Liidu Väljaannete Talitus, 2021.

17 Euroopa Komisjon, teadusuuringute ja innovatsiooni peadirektoraat, *ERA progress report 2018: the European Research Area: advancing together the Europe of research and innovation (Euroopa teadusruumi 2018. aasta eduaruanne: Euroopa teadusruum: teadusuuringute ja innovatsiooni Euroopa ühine edendamine)*, Euroopa Liidu Väljaannete Talitus, 2019.

18 SWD(2020) 214 final.

3. JÄRELHINDAMISE, SIDUSRÜHMADEGA KONSULTEERIMISE JA MÕJU HINDAMISE TULEMUSED

- **Konsulteerimine sidusrühmadega**

Sidusrühmade arvamusi koguti mitmes etapis. Käesolev ettepanek on sündinud liikmesriikide koosloomingu tulemusena Euroopa teadusruumi üleminekufoorumil (loodud komisjoni mitteametliku eksperdirühmana), eelkõige foorumi teadmiste väärindamise allrühmas, millel oli konkreetne ülesanne anda komisjonile nõu teadmiste väärindamise juhtpõhimõtete väljatöötamisel ja selleks vajalikud eriteadmised. 2021. aasta aprillist maini toimus liikmesriikidele ja Euroopa Majanduspiirkonna riikidele suunatud teadmiste väärindamise juhtpõhimõtete teemaline küsitlus eesmärgiga saada tagasisidet praeguse olukorra kohta ja selle kohta, milline mõju on komisjoni 2008. aasta soovitusel, mis käsitleb intellektuaalomandi haldamist teadmussiirde käigus. Samuti leidis 2021. aasta juulist septembrini aset avalik konsultatsioon teadmiste väärindamise juhtpõhimõtete teemal, et koguda mitmesuguste sidusrühmade arvamusi[19].

Konsultatsioonide tulemustest ilmneb selge ajakohastamisvajadus, et edendada kultuurilist muutust, millega minnakse traditsiooniliselt teadmussiirde mõistelt üle laiaulatuslike teadus- ja innovatsioonialaste tegevustega loodud ning üha suuremat eri teadusuuringute ja innovatsiooni ökosüsteemides osalejate koosloomet hõlmavale intellektuaalomandi väärindamisele. Võrreldes komisjoni 2008. aasta soovitusega tuleks käesolevad juhised lisaks ülikoolidele ja riiklikele teadusorganisatsioonidele suunata laiemale hulgale osalejatele, näiteks üksikutele teadlastele, novaatoritele ja mis tahes suuruses ettevõtjatele, ametiasutustele ja kodanikuühiskonnale. Ulatuslikumaks koosloominguks ja teadusuuringute tulemuste jagamiseks tuleb varakult mõelda mis tahes intellektuaalomandi kontrollile ja kuuluvusele igas teadusuuringute ja innovatsiooni etapis.

Asjakohastel sidusrühmadel ja katusorganisatsioonidel paluti avaldada oma arvamust 16. märtsil 2022 toimunud Euroopa teadusruumi sidusrühmade kohtumisel. Ettepanekus on nende arvamustega arvestatud.

- **Mõju hindamine**

Käesolev ettepanek ei vaja mõju hindamist ja seda ei ole tehtud. Kuid komisjoni teatises „Uus Euroopa teadusruum teadusuuringute ja innovatsiooni jaoks“ määratletud meetmena lähtub ettepanek suurel määral uut Euroopa teadusruumi toetavatest analüüsidest ja tõenditest (komisjoni teatisele „Uus Euroopa teadusruum teadusuuringute ja innovatsiooni jaoks“ lisatud komisjoni 2020. aasta talituste töödokument). Selles järeldatakse, et paremaks teadmussiirdeks ja teadmiste väärindamiseks on era- ja avaliku sektori osalejad liidu, riigi ja piirkondlikul tasandil töötanud välja hulga strateegiaid, vahendeid ja meetmeid. Sellegipoolest tuleb tõhusamaks teadmiste väärindamise poliitikaks võtta terviklikum lähenemisviis, et teadmistest väärtust luua ning muuta teadusuuringute ja innovatsiooni tulemused kestlikeks lahendusteks, mis on majanduslikult väärtuslikud ja ühiskonnale kasulikud.

4. MÕJU EELARVELE

Ei kohaldata.

[19] Euroopa Komisjon, teadusuuringute ja innovatsiooni peadirektoraat, Eerola, I., *Stakeholder consultation on the guiding principles for knowledge valorisation: report of the results (Konsulteerimine sidusrühmadega teadmiste väärindamise juhtpõhimõtete teemal: tulemuste aruanne)*, Euroopa Liidu Väljaannete Talitus, 2021.

5. MUU TEAVE

Käesoleva ettepaneku kui Euroopa teadusruumi tegevuskava osa suhtes kohaldatakse nimetatud tegevuskavas sätestatud asjakohaseid seire-, hindamis- ja aruandlusmeetmeid.

2022/0233 (NLE)

Ettepanek:

NÕUKOGU SOOVITUS

teadmiste väärindamise juhtpõhimõtete kohta

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 292 esimest ja teist lauset,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut

ning arvestades järgmist:

(1) 10. aprillil 2008 võttis komisjon vastu soovituse intellektuaalomandi haldamise kohta teadmussiirde käigus ning ülikoolide ja muude riiklike teadusorganisatsioonide tegevusjuhise[20]. Nõukogu väljendas oma 30. mai 2008. aasta resolutsioonis[21] soovituse ja tegevusjuhise üle heameelt ning avaldas neile toetust. Soovitus koos tegevusjuhisega andis tõuke paljudele avalikest vahenditest rahastatavatele teadmiste loojatele. Mõnes liikmesriigis on tehtud strateegilisi investeeringuid teadmussiirde taristusse ja teenustesse, näiteks tehnosiirdekeskustesse ja teistesse vahendajatesse; ning mõned liikmesriigid rakendavad intellektuaalomandipõhiseid eeskirju, näiteks Iirimaa intellektuaalomandiprotokoll. Juhtalgatuse „Innovaatiline liit“ (2010) raames on töötatud välja täiendavaid meetmeid teadmussiirde edendamiseks ELi tasandil[22].

(2) Nõukogu 29. mail 2018 vastu võetud järeldustes, mis käsitlevad teadmiste ringluse kiirendamist ELis,[23] leitakse, et EL peab täiel määral ära kasutama enda loodud asjakohaseid teaduslikke ja tehnoloogilisi teadmisi ning tagama teaduse ja innovatsiooni projektide tulemuste tõhusama jõudmise ühiskonda ja tööstussektorisse, et maksimeerida teadusesse ja innovatsiooni tehtavate investeeringute mõju. Ühtlasi kutsutakse selles liikmesriike üles uurima parimaid teadmussiirdetavasid ja neid vahetama ning komisjoni üles töötama välja ja rakendama tulemuste levitamise ja praktikas kasutamise strateegiat, et veelgi suurendada teadus- ja innovatsiooniprogrammide tulemuste kättesaadavust ja kasutamist ning kiirendada nende võimalikku kasutuselevõttu.

(3) Komisjoni 30. septembril 2020 vastu võetud teatis „Uus Euroopa teadusruum teadusuuringute ja innovatsiooni jaoks“[24] sisaldab uue Euroopa teadusruumi ühe põhieesmärgina innovatsiooni ökosüsteemide tugevdamist teadmiste ringluse ja väärindamise jaoks ning meedet, millega ajakohastatakse ja töötatakse välja teadmiste väärindamise juhtpõhimõtted ja intellektuaalomandi aruka kasutamise tegevusjuhis.

---

20 K(2008) 1329.

21 Nõukogu resolutsioon intellektuaalomandi haldamise kohta teadmussiirdealastes tegevustes ning ülikoolidele ja teistele riiklikele teadusasutustele antud tegevusjuhise kohta, 10323/08.

22 COM(2010) 546 final.

23 Nõukogu dokument 9507/18.

24 COM(2020) 628 final.

(4) Euroopa uues tööstusstrateegias[25] ja seda ajakohastavas 2021. aasta teatises toonitati intellektuaalomandi haldamise tähtsust, eelkõige teaduskogukondade intellektuaalomandialase teadlikkuse suurendamist, ning teatati standardimisstrateegiast, millega toetatakse ELi huvide kindlamat kehtestamist. ELi intellektuaalomandi tegevuskavas[26] sisalduvate prioriteetide hulgas on „intellektuaalomandi kasutuselevõtt ja tõhus kasutamine“, samuti „lihtsam juurdepääs intellektuaalomandiga kaitstud varadele ja nende hõlpsam jagamine“.

(5) ELi standardimisstrateegia[27] kohaselt on asjaomaste teadmiste ja oskuste arendamiseks oluline suurendada teadlaste standardimisalast teadlikkust ning kaasata teadus- ja innovatsioonikogukond varakult standardite kehtestamisse. Strateegias on ühtlasi märgitud, et 2022. aasta keskpaigaks töötab komisjon teadlaste jaoks välja standardimisalase tegevusjuhendi, et tugevdada standardimise ja teadustöö/innovatsiooni sidemeid.

(6) 1. detsembril 2020 vastu võetud nõukogu järeldustes uue Euroopa teadusruumi kohta[28] peeti tervitatavaks komisjoni algatust vaadata Euroopa uue tööstusstrateegia taustal läbi komisjoni 2008. aasta soovitus, mis käsitleb intellektuaalomandi haldamist teadmussiirdealastes tegevustes, ning kaasnev tegevusjuhend.

(7) Nõukogu 26. novembri 2021. aasta Euroopa teadusuuringute ja innovatsiooni pakti käsitleva soovituse[29] kohaselt on teadmiste väärindamine üks prioriteetne valdkond, milles võetakse ühismeetmeid Euroopa teadusruumi toetuseks. Kõnealuse pakti kohaselt on väärtuste loomine ning ühiskondlik ja majanduslik mõju osa liidu teadusuuringute ja innovatsiooni ühiste väärtuste ja põhimõtete kogumist, millega liikmesriigid peaksid arvestama oma teadusuuringute ja innovatsiooni süsteemide väljatöötamisel.

(8) Euroopa teadusruumi poliitiline tegevuskava 2022–2024, mis on lisatud nõukogu 26. novembril 2021 vastu võetud järeldustele Euroopa teadusruumi tulevase juhtimise kohta,[30] sisaldab meedet „ajakohastada ELi suuniseid teadmiste paremaks väärindamiseks“. Selle esimeseks tulemuseks on teadmiste väärindamise juhtpõhimõtete väljatöötamine ja kinnitamine. Kõnealune meede hõlmab ka intellektuaalomandi aruka kasutamise tegevusjuhise ja teadlastele mõeldud standardimist käsitleva tegevusjuhise väljatöötamist eesmärgiga anda põhjalikumaid suuniseid teadmiste väärindamise teatud aspektide rakendamise kohta.

(9) Avatud teadus[31] on liidu teadusuuringute ja innovatsiooni raamprogrammide alusel töötamise tüüpmeetod ning Euroopa teadusruumi poliitilises tegevuskavas 2022–2024 teine prioriteetne valdkond. Komisjoni soovituses teadusinfo kättesaadavuse ja säilitamise kohta[32] õhutatakse liikmesriike kindlaks määrama ja rakendama riiklikku poliitikat teadusväljaannete levitamiseks ja neile avatud juurdepääsuks ning teadusinfo haldamiseks eelkõige Euroopa avatud teaduse pilve kaudu. Avatud teaduse

---

25 COM(2020) 102 final ja COM(2021) 350 final.

26 COM(2020) 760 final.

27 COM(2022) 31 final.

28 Nõukogu dokument 13567/20.

29 Nõukogu 26. novembri 2021. aasta soovitus (EL) 2021/2122, mis käsitleb Euroopa teadusuuringute ja innovatsiooni pakti, ELT L 431, 2.12.2021, lk 1.

30 Nõukogu dokument 14308/21.

31 Avatud teadus on lähenemisviis teaduslikule protsessile, mis põhineb avatud koostööl, vahenditel ja teadmiste levitamisel, nagu on määratletud määruses (EL) 2021/695, ELT L 170, 12.5.2021, lk 15.

32 Komisjoni soovitus (EL) 2018/790, ELT L 134, 31.5.2018, lk 12.

poliitikaplatvormi lõpparuandes[33] loetakse muu hulgas intellektuaalomandi väärtuse alase teadlikkuse suurendamine ja intellektuaalomandi haldamine teguriteks, mida üks innovatsiooniks loodud ühine teadusuuringute süsteem peab hõlmama. 10. juunil 2022 vastu võetud nõukogu järeldustes teadusuuringute hindamise ja avatud teaduse rakendamise kohta[34] soovitatakse Euroopa teadusuuringute hindamissüsteemide arendamisel arvestada teadmiste väärindamisega.

(10) 19. veebruaril 2020 vastu võetud komisjoni teatises „Euroopa andmestrateegia“[35] ärgitatakse kasutama ära andmetest saadavaid sotsiaalseid ja majanduslikke eeliseid ning märgitakse, et see potentsiaal tuleks realiseerida üksikisikute vajaduste huvides ning luua seega väärtust majanduse ja ühiskonna jaoks. Andmepõhine innovatsioon toob kodanikele väga suurt kasu, näiteks tänu personaalmeditsiinile, uuele liikuvusele ja Euroopa rohelisse kokkuleppesse antavale panusele.

(11) Komisjoni 29. aprilli 2021. aasta teatises „Parem õigusloome: ühendatud jõududega parema õigusloome poole“[36] toonitati, et parem õigusloome nõuab muu hulgas teadusliku tõendusmaterjali kasutamist, et jõuda probleemi täpse kirjelduseni, mõista süvitsi põhjuslikke seoseid ja kujundada välja põhjendatud sekkumispõhimõtted; samuti on see abiks mõju hindamisel. Kvaliteetseid teadusuuringuid ei ole võimalik teha üleöö, mistõttu tuleb asjakohase tõendusmaterjali saamiseks vajadust tõendusmaterjali järele paremini hinnata ja koordineerida. See nõuab teadusringkondade paremat kaasamist reguleerimisprotsessi.

(12) Valdkonnaüleste oskuste, nagu ettevõtlikkus, loomingulisus, kriitiline mõtlemine ja kodanikuaktiivsus edendamine kuuluvad komisjoni teatises Euroopa haridusruumi saavutamise kohta aastaks 2025,[37] teatises Euroopa ülikoolistrateegia kohta[38] ning teatises jätkusuutlikku konkurentsivõimet, sotsiaalset õiglust ja vastupanuvõimet toetava Euroopa oskuste tegevuskava kohta[39] esitatud eesmärkide hulka. Euroopa haridusruumi strateegilise raamistikuga edendatakse liikmesriikide ja peamiste sidusrühmade vahelist koostööd ja vastastikust õpet, näiteks töörühmades.

(13) Teadusuuringute ja innovatsiooni ökosüsteem on põhjalikult muutunud alates sellest, mil avaldati komisjoni 2008. aasta soovitus intellektuaalomandi haldamise kohta teadmussiirde käigus. Teadusuuringute ja innovatsiooni ökosüsteemi on vaja ajakohastada, et keskenduda muutuvas teadusuuringute ja innovatsiooni ökosüsteemi eri liiki osalejate poolt loodud kogu teadmistebaasi väärindamisele. Tähelepanu tuleb pöörata uutele väljakutsetele, näiteks üha keerukamatele teadmiste väärtusahelatele, kujunemisjärgus tehnoloogiate loodavatele uutele turuvõimalustele, uutele tööstus- ja akadeemiliste ringkondade ning avaliku sektori ja akadeemiliste ringkondade koostöö- ning kodanike kaasamise vormidele, samuti intellektuaalomandi haldamise vastastikkusele rahvusvahelise teadusuuringute- ja innovatsioonialase koostöö korral.

---

33 Euroopa Komisjon, teadusuuringute ja innovatsiooni peadirektoraat, Mendez, E., *Progress on open science: towards a shared research knowledge system:final report of the open science policy platform (Edusammud avatud teaduse valdkonnas: ühise teadusinfosüsteemi suunas: avatud teaduse poliitikaplatvormi lõpparuanne)*, Lawrence, R.(toimetaja), Euroopa Liidu Väljaannete Talitus, 2020.

34 Nõukogu dokument 10126/22.

35 COM(2020) 66 final.

36 COM(2021) 219 final.

37 COM(2020) 625 final.

38 COM(2022) 16 final.

39 COM(2020) 274 final.

(14) Kajastada tuleks teadmiste väärindamise mitmesuguseid kanaleid ja vahendeid[40], et võtta arvesse kestlikkust, sotsiaalset ja poliitilist innovatsiooni ning edendada valdkonnaülest koostööd, mis hõlmab lisaks tehnoloogilistele valdkondadele ka niisuguseid distsipliine, nagu sotsiaal-, humanitaar- ja kunstiteadused, vaadeldes näiteks sotsiaal- ja keskkonnapoliitika või majandus- ja keskkonnapoliitika omavahelisi seoseid.

(15) Teadmiste väärindamise juhtpõhimõtete eesmärk on kehtestada teadmiste paremaks väärindamiseks ELis ühisseisukoht meetmete ja poliitikaalgatuste kohta.

ON VASTU VÕTNUD JÄRGMISE SOOVITUSE:

TEADMISTE VÄÄRINDAMISE JUHTPÕHIMÕTTED

TAUST JA KOHALDAMISALA

2008. aastal esitas komisjon soovituse intellektuaalomandi haldamise kohta teadmussiirde käigus ning ülikoolide ja muude riiklike teadusorganisatsioonide tegevusjuhise. Soovitus oli esmajoones mõeldud avalikele teadusorganisatsioonidele[41].

Teadmiste väärindamine on teadmistest sotsiaalse ja majandusliku väärtuse loomine, ühendades erinevaid valdkondi ja sektoreid ning muutes andmed ja teadusuuringute tulemused kestlikeks toodeteks ja lahendusteks, mis toovad ühiskonnale tulu majandusliku heaolu, keskkonnakasu, progressi ja parema poliitikakujundamise näol. Teadmiste väärindamisele keskendumiseks on vaja laiendada 2008. aasta soovituse kohaldamisala, et hõlmata kogu teadusuuringute ja innovatsiooni ökosüsteem ning selles osalejad.

Teadmiste väärindamine tähendab paradigmamuutust, sest sellega tuuakse sisse uusi aspekte, millega luuakse väärtust olemasolevatest ja tulevastest teadusuuringutest ja innovatsioonist ning teadmistebaasist, sealhulgas vaiketeadmistest[42]. Teadmiste väärindamine toob kasu poliitikakujundamisel ning loob näitajate ja mõõtmisvahendite väljatöötamisega uusi võimalusi teadusuuringute ja innovatsiooni seireks ja hindamiseks. See mõjutab teadusuuringute ja innovatsiooni rahastamist ning lisab väärtust teadus- ja uurimistöödele ja nende tulemustele. Teadmiste väärindamises peavad osalema nii teadusuuringute ja innovatsiooni ökosüsteemis tegutsejad kui ka teadmiste ja innovatsiooni kasutajad / neist kasusaajad, kusjuures erilist rõhku tuleb panna teadmiste kasutamisele ja korduskasutamisele ühiskonna heaks. Sellisena on teadmiste väärindamine laiem mõiste kui levitamine, mis tähendab teadmiste ja tulemuste teatavaks ja kättesaadavaks tegemist.

---

40 Euroopa Komisjon, teadusuuringute ja innovatsiooni peadirektoraat, *Research & innovation valorisation channels and tools: boosting the transformation of knowledge into new sustainable solutions* (Teadusuuringud ja innovatsioon: väärindamiskanalid ja -vahendid: teadmiste uuteks kestlikeks lahendusteks muutmise edendamine), Euroopa Liidu Väljaannete Talitus, 2020.

41 Mõiste „avalik teadusorganisatsioon“ hõlmab nii tehnoloogiale spetsialiseerunud teadusorganisatsioone kui ka kõrgharidusasutusi, mis tegelevad teadusuuringute, arendustegevuse ja teadustöö õpetamisega ning saavad olulise osa rahastusest avalikest või osaliselt avalik-õiguslikest (nt heategevus- ja mittetulundusühingud) allikatest, https://ec.europa.eu/invest-in-research/pdf/download_en/metcalfe_report5.pdf.

42 Vaiketeadmised on kõik teadmised, mida ei saa teabena talletada ega edastada dokumentide, teadustööde, loengute, konverentside või muude suhtluskanalite kaudu. Niisuguseid teadmisi edastatakse tulemuslikumalt ühise sotsiaalse taustaga ja füüsiliselt üksteisele lähedal asuvate üksikisikute vahel, nagu on selgitatud OECD aruandes „Global Competition for Talent: Mobility of the Highly Skilled“, kokkuvõtte lk 9.

Teadmiste tõhusaks väärindamiseks on oluline intellektuaalomandi haldamine. Intellektuaalomandiks on igasuguse teadusuuringu ja innovatsioonilise tegevuse tulemus või selle käigus loodud tooted (nt patendid, autoriõigus, kaubamärgid, publikatsioonid, andmed, oskusteave, prototüübid, protsessid, võtted, tehnoloogiad, leiutised, tarkvara jne)[43]. Intellektuaalomandiõiguste haldamisele ja kaitsmisele keskendudes piiratakse väärtuse loomise võimalusi. Kogu teadus- ja innovatsioonialase tegevusega loodud intellektuaalomandi väärtuse kasutuselevõtuks peavad teadusuuringute ja innovatsiooniga tegelevad organisatsioonid haldama intellektuaalomandit laias tähenduses, nii niisugust intellektuaalomandit, mida saab õiguslikult kaitsta (patentide, autoriõiguste, kaubamärkidega jne), kui ka niisugust, mida saaks kasutada väärindamises. Selleks tuleb välja töötada haldusstrateegiad ning edendada eri- ja valdkonnaüleseid oskusi, et kasutada ära kogu loodud intellektuaalomandi väärtus.

Avatuse põhimõte toetab väärtuse loomist[44] ning intellektuaalomandi haldusvahendite rakendamine võib tagada tulemuste parema kasutuse, aidata kaasa innovatsioonile ja suurendada teadustöö tulemuste üldist lisaväärtust[45]. Põhimõtte „nii avatud kui võimalik ja nii suletud kui vajalik“ puhul tuleb mõista, et nii avatud teaduses kui ka avatud innovatsioonis[46] kasutatakse intellektuaalomandi haldamise vahendeid ja lähtutakse neist. Teadusuuringute tulemuste mõistlik kasutamine sotsiaalmajandusliku kasu loomiseks suurendab ka teadusuuringute üldist väärtust ja tähtsust ühiskonna jaoks.

Teadmiste väärindamise edukate algatuste vajalikeks komponentideks on ettevõtlustavad, -protsessid ja -oskused, samuti oskused, mis hõlbustavad kodanike, kodanikuühiskonna ja poliitikakujundajatega suhtlemist. Et muuta teadmised uudseks väärtuseks, sõltumata sellest, kas need puudutavad järkjärgulisi innovatiivseid lahendusi või murrangulist innovatsiooni, tõenduspõhist poliitikakujundamist või kodanike heaolu, on vaja ennetavat/ettevõtlikku ja koosloomisel põhinevat / sektoriteülest kaasatust arvestavat suhtumist või kultuuri koos ettevõtlusalaste sammudega mõnes või kõigis väärindamisetappides. Sel moel võiks väärindamine anda tõuke muudatusteks haridussüsteemides, et need arendaks paremini oskusi, pädevust ja suhtumist, mille tulemuseks on suurem loomingulisus ja ühiskondlik väärtusloome. Seetõttu on tõhusaks väärindamiseks ülimalt oluline arendada ja kasutada ettevõtlusele ja kaasatusele/koostööle suunatud lähenemisviise.

Ettevõtlusprotsessideks ja -meetoditeks[47] on katsepõhine avastus, ühiselt loodud meetmed, mis ületavad organisatsioonilisi piire ja hõlmavad paljusid lisaoskusi. Niisugused protsessid ja

---

43 Intellektuaalomand võib asjakohasel juhul hõlmata ka õpetamise tulemusi ja selle käigus loodut.

44 Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsioon, *Making Open Science a Reality (Muudame avatud teaduse tõeliseks)*, OECD Science, Technology and Industry Policy Papers, nr 25, OECD Publishing, Pariis, 2015.

45 Euroopa Komisjon, teadusuuringute ja innovatsiooni peadirektoraat, *Open science and intellectual property rights: How can they better interact?: state of the art and reflections:executive summary* (Avatud teadus ja intellektuaalomandiõigused: kuidas saaks need paremini ühendada: tehnika tase ja mõtted: kokkuvõte), 2022.

46 Avatud innovatsiooni põhiline eeldus on avada innovatsioon kõikide aktiivsete osalejate jaoks, et teadmiste ringlus oleks vabam ning neid saaks muuta uusi turge loovateks toodeteks ja teenusteks, edendades tugevamat ettevõtluskultuuri. Euroopa komisjon, teadusuuringute ja innovatsiooni peadirektoraat, *Open innovation, open science, open to the world: a vision for Europe (Avatud innovatsioon, avatud teadus, avatud maailmale: nägemus Euroopa jaoks)*, Euroopa Liidu Väljaannete Talitus, 2016, lk 13.

47 Siin mõistetakse ettevõtlusprotsessi kui avastuspõhist meetodit turu ja ühiskonnaga seotud probleemide lahendamiseks ja võimalustest kinnihaaramiseks, mille raames arendatakse ja kasutatakse intellektuaalomandit eksperimentaalselt uudsete ja kasulike väärtuste (uuenduste) loomiseks konkreetse sidusrühma tarbeks.

meetodid nõuavad vajalikke sotsiaalettevõtlusalaseid oskusi ja suutlikkust, mis võimaldavad sotsiaalsete teadmiste levimist kommertsvaldkonnast kaugemale. Euroopa haridusruumi strateegilise raamistiku meetodite koordineerimise avatud võrgustike, abinõude ja vahendite kasutamine kannustab teadmiste väärindamist ja sellega seotud oskuste arendamist.

Seetõttu peaks juhtpõhimõtted hõlmama ettevõtlustavade, -protsesside ja -oskuste arendamist, rakendamist ja juhtimist kõikidel ühiskonna tasanditel teadmiste väärindamisse kaasatud era- ja avalikes sektorites. Selle uue kohaldamisala tõttu peavad poliitikakujundajad kohandama vastavalt oma poliitilisi eesmärke ja rakendama teadmiste väärindamiseks vajalikke uusi lähenemisviise. Siinsete juhtpõhimõtete eesmärk on aidata liikmesriikide poliitikakujundajatel seda teha.

Seetõttu puudutavad käesolevas soovituses sisalduvad juhtpõhimõtted poliitikaalgatusi, mis on suunatud kõikidele teadusuuringute ja innovatsioonialase tegevuse ökosüsteemis osalejate kategooriatele, sealhulgas:

- akadeemilistele ringkondadele, ülikoolidele, teadusuuringute ja tehnoloogiaorganisatsioonidele ning muudele riiklikele teadusorganisatsioonidele, samuti akadeemiatele ja teadusühingutele;
- kodanikuühiskonna organisatsioonidele, kodanikele ja vabaühendustele;
- erainvestoritele, rahastamis- ja investeerimisorganisatsioonidele, sealhulgas sihtasutustele ja heategevusorganisatsioonidele;
- üksikisikutele, nt novaatoritele, teadustöötajatele, teadlastele ja üliõpilastele;
- tööstussektorile, sealhulgas väike- ja keskmise suurusega ettevõtjatele (VKEd), iduettevõtjatele, võrsefirmadele, kasvufirmadele ja sotsiaalsetele ettevõtjatele;
- vahendajatele (nt teadmus- ja tehnosiirde spetsialistid, inkubaatorid, teaduspargid, piirkondlikud, riiklikud ja Euroopa innovatsioonikeskused, intellektuaalomandi eksperdid, konsultandid ja innovatsiooni toetusspetsialistid, teadusalase teavitustegevuse ja poliitilise kaasamisega tegelevad töörühmad, poliitikameetmete jaoks teadmiste loomisega / teadusnõustamisega tegelevad organisatsioonid, kodanike kaasamise spetsialistid jne);
- riiklikele, piirkondlikele ja kohalikele asutustele, poliitikakujundajatele ning avaliku ja erasektori teenuseosutajatele (nt haiglad, ühistransport ja energiatarnijad);
- erasektori teadusorganisatsioonidele;
- teadusuuringute ja innovatsiooni taristutele ning tipptasemel katserajatistele;
- standardimisasutustele.

Alljärgnevad juhtpõhimõtted on koostatud nii, et need oleksid kohaldatavad kõikide või enamiku eespool loetletud kategooriate suhtes. Põhimõtteid tuleb nende rakendamisel vastavalt sihtrühmale siiski kohandada lähtuvalt tegevusjuhistest, mis koostatakse koos sidusrühmadega. Iga tegevusjuhis võib olla temaatiline (nt käsitleda intellektuaalomandit, akadeemiliste ja tööstusringkondade koostööd või akadeemiliste ringkondade ja avaliku sektori koostööd) või suunatud pigem ühele või mitmele eespool loetletud osalejale (nt teadmussiirde spetsialistidele, iduettevõtjatele või mis tahes suurusega ettevõtjatele). Tegevusjuhiste väljatöötamisel on kasulik suhelda Euroopa Innovatsiooni- ja Tehnoloogiainstituudi kogukonnaga.

JUHTPÕHIMÕTTED

Need juhtpõhimõtted ei ole siduvad. See tähendab, et nende juhtpõhimõtete rakendamisel tuleks järgida rahvusvahelisi ja riiklikke õigusakte, samuti liidu õigust (sealhulgas riigiabi eeskirju) ning neid tuleks võtta arvesse liidu õigusraamistiku muutmisel teadmiste väärindamist toetavaks. Kõigi juhtpõhimõtete rakendamisel tuleb silmas pidada nende võimalikult laiaulatuslikku ühiskondlikku kasu[48], sealhulgas panust kestlikku ühiskonda kooskõlas ELi suunistega, mis käsitlevad võitlust välissekkumise vastu teadusuuringute ja innovatsiooni valdkonnas[49].

Teadmiste väärindamine on keeruline protsess, mis vajab märkimisväärselt vahendeid, et ELis oleks tagatud mitmesuguste vajalike oskuste ja kasvava suutlikkuse väljaarendamine ja säilitamine. Pidevalt ja ulatuslikult tuleks teha investeeringuid, et arendada teadmussiirde ja teadmiste vahendamise spetsialiste ja korraldajaid, kes tegutsevad asjakohaste teadusuuringute ja innovatsiooni valdkonnas osalejate vahendajatena. Eriti oluline on toetada VKEsid tugevate ülikoolipõhiste piirkondlike innovatsiooni ökosüsteemide kaudu, samuti edendada ennetavat tegevust iduettevõtjates, kasvufirmades ja mis tahes suurusega äriühingutes ning veenda tööstusvaldkonna partnereid olema valmis võtma riske.

Liikmesriigid, poliitikakujundajad ja teised asjakohased osalejad peaks alljärgnevates valdkondades tegema järgmist.

Teadmiste väärindamine teadusuuringute ja innovatsiooni poliitikas

- Tagama, et oleksid olemas riiklikud toetusstruktuurid, mis aitavad viia organisatsioone kurssi käesoleva teadmiste väärindamist käsitleva soovituse kohaldamisalaga, hinnata selle mõju neile, võtta kasutusele rahalisi ja muid vahendeid soovituse järgimiseks ning töötada välja vajalikud strateegiad ja tavad selle rakendamiseks ja levitamiseks.
- Tagama, et väärtuste loomist käsitlevad eeskirjad ja tavad on organisatsiooni tasandil määratletud ning neid rakendatakse ja levitatakse.
- Tagama, et riiklikult rahastatavates teadusuuringutes ja innovatsioonialastes tegevustes võetakse arvesse asjaomase tegevuse käigus loodud intellektuaalomandi võimalikult laia ühiskondlikku kasu ja väärindamist ning et kaasatud oleksid kõik asjaomases ökosüsteemis osalejad kooskõlas ELi riigiabi eeskirjadega.
- Tugevdama struktuure, protsesse ja tavasid, mida rakendatakse teadusuuringute tulemuste ja teadusinfo kasutamisel avaliku poliitika kujundamiseks ja rakendamiseks ning standardite väljatöötamiseks ja muutmiseks.
- Edendama võrdsust, mitmekesisust ja kaasatust teadmiste väärindamise alases tegevuses ning selle eesmärkide ja niisuguses tegevuses osalevate inimeste puhul, näiteks isesuguste uurimisrühmade ning teadusuuringute ja

[48] Võimaluse korral ja arvestades konteksti tuleks väärindamisalases tegevuses lisaks tavapärastele kasumit mõjutavatele teguritele võtta arvesse ühiskonna vajadusi ja kasu. Üheks näiteks on sotsiaalselt vastutustundlik litsentsimine, mille korral tuleb intellektuaalomandi litsentsimisel tagada, et lõpptoodete ja -teenuste hinnastamisega ei vähendata nende kättesaadavust.

[49] Euroopa Komisjon, teadusuuringute ja innovatsiooni peadirektoraat, *Tackling R&I foreign interference (Võitlus välissekkumise vastu teadusuuringute ja innovatsiooni valdkonnas)*, komisjoni talituste töödokument, 2022.

innovatsiooni erilaadse sisu kaudu, nii et need peegeldavad ühiskonna eri rühmade vaatenurki, käitumist ja vajadusi.

Oskused ja suutlikkus

- Edendama ja toetama niisuguste oskuste ja sellise suutlikkuse arendamist, mida on vaja teadmiste väärindamise toimingute väljatöötamiseks ja tegemiseks, kaasates kõiki sidusrühmi alates tudengitest, teadustöötajatest ja leiutajatest kuni kutseliste vahendajateni ning alates tehnoloogia kasutajatest kuni poliitikakujundajateni.
- Tagama, et akadeemiliste ringkondade, tööstusvaldkonna ja avaliku sektori vahel liikumiseks on olemas süsteemid, et hõlbustada riiklikul ja ELi tasandil teadmiste väärindamises osalejate oskuste arendamist ning pädevuse ja tavade vastastikust rikastamist.
- Tagama, et väärindatavat intellektuaalomandit loovate isikute vaiketeadmised moodustavad lahutamatu osa väärindamisprotsessist. See tähendab, et oluline on edendada osaluspõhiseid lähenemisviise, mis võimaldavad innovatsiooni ja väärindamisse kaasata talente, oskusi ja vaiketeadmisi.
- Edendama ja võimaldama valdkonnaülest koostööd, mis ei hõlma üksnes tehnoloogiavaldkondi, vaid ka näiteks sotsiaal-, humanitaar- ja kunstiteadusi, samuti koosloomisel põhinevaid lähenemisviise.

Stiimulite süsteem

- Töötama välja asjakohase ja õiglase stiimulite süsteemi ning tagama, et stiimulid on olemas kõikide teadusuuringute ja innovatsiooni ökosüsteemis osalejate jaoks, eelkõige teadlaste, novaatorite, üliõpilaste ning ülikoolide ja riiklike teadusorganisatsioonide töötajate jaoks, et nad saaksid õppida, rakendada ja praktiseerida teadmiste väärindamist, samuti meelitada ligi ja hoida talente.
- Nägema ette meetmed VKEdele, kodanikuühiskonnale, kodanikele, lõppkasutajatele ja ametiasutustele, et nad saaks osaleda aktiivse partnerina väärtust lisavate innovaatiliste lahenduste koosloomises, parandades nii teadmiste kättesaadavust ja kasutatavust ning oskuste omandamist, samuti edendama ühiseid katsetusi.

Intellektuaalomandi haldamine

- Tagama, et kõikides teadmiste väärindamisse kaasatud organisatsioonides on määratletud intellektuaalomandi haldamist käsitlevad eeskirjad ja tavad ning neid rakendatakse ja levitatakse.
- Suurendama ülikoolide, teadusorganisatsioonide, ametiasutuste ja ettevõtjate teadlikkust intellektuaalomandi haldamise olulisusest rahvusvahelises keskkonnas.
- Tagama, et intellektuaalomandit, mis on ELis välja töötatud avalikest vahenditest rahastatud teadusuuringute ja innovatsioonialase tegevuse käigus, hallatakse ja kontrollitakse viisil, milles võetakse arvesse ja maksimeeritakse sotsiaal-majanduslikku kasu kogu liidu jaoks, sealhulgas panust kestlikkusse.

- Suurendama avatud teaduse raames teadlikkust intellektuaalomandi haldustavadest ja -vahenditest ning nende kasutuselevõttu, et hõlbustada tulemuste ja andmete kasutamist innovatsiooni eesmärgil.
- Tagama intellektuaalomandi tõhusa haldamise avatud innovatsiooni protsesside käigus, nt aidates kaasa aktiivsele portfelli loomisele ning toetades intellektuaalomandi pakkumist ja nõudlust siduvaid platvorme, et maksimeerida väärtuse loomist kõikide kaasatud isikute jaoks.

Tähtsus riiklikes rahastamiskavades

- Tagama, et teadusuuringute ja innovatsiooni riikliku rahastamise korral võetakse arvesse ja tugevdatakse teadmiste väärindamise põhimõtete rakendamist rahastatavates teadusuuringutes.
- Kaaluma konkreetseid rahastamiskavu, mis täiendavad teadusuuringute rahastamist, eesmärgiga tagada, et juba varajases teadusuuringute etapis soodustatakse väärindamist, andes suuniseid teadmiste väärindamiseks ettenähtud lisarahastuse võimaluste kohta.

Vastastikune õpe

- Edendama ja toetama riiklikke ja riikidevahelisi vastastikõppe protsesse ja viise parimate tavade,[50] juhtuuringute, eeskujude ja saadud teadmiste levitamiseks ja jagamise õhutamiseks ning teadmiste väärindamise ühtse kirjelduse väljatöötamiseks.
- Võtma edukad teadmiste väärindamise organisatsioonid, ökosüsteemid ja algatused etaloniks, et töötada välja ja edendada ühiseid kontseptsioone, mudeleid ja stiimuleid, mis on suuniseks teadmiste väärindamise juhtimise ja protsesside hindamisel ja rakendamisel. Samuti kasutama eriteadmisi, võrgustikke ja õppetunde, mis on saadud asjakohastelt organisatsioonidelt, näiteks Euroopa Liidu Intellektuaalomandi Ametilt, Euroopa Patendiametilt, Euroopa ettevõtlusvõrgustikult, Euroopa Innovatsiooni- ja Tehnoloogiainstituudilt ning nende teadmus- ja innovatsioonikogukondadelt, samuti muudelt rahvusvahelistelt, Euroopa või riiklikelt organisatsioonidelt.
- Ärgitama ülikoole ja riiklikke teadusorganisatsioone ühendama oma ressursse, eriteadmisi, andmeid ja taristut kõikides valdkondades, riikides ja piirkondades, et edendada veelgi vastastikõppe tavasid.

Parameetrid

- Tagama, et väärindamisprotsessi sisendeid, kulgu ja väljundeid, sealhulgas kõiki teadmiste väärindamiseks kasutatavaid kanaleid ja teid, kajastab ja hõlmab piisav arv teadmiste väärindamise näitajaid. Veenduma, et näitajate kindlaks määramisel kasutatakse asjakohaseid kvantitatiivseid ja kvalitatiivseid parameetreid.
- Edendama koostööd, et kehtestada ühised kokkulepitud määratlused, parameetrid ja näitajad, mis aitavad parandada ELI teadmiste väärindamise

[50] Parimate tavade näidete hoidla on kättesaadav Euroopa Komisjoni teadmiste väärindamise platvormil, kuhu saab pidevalt esitada uusi näiteid parimatest tavadest.

toimimist, võttes arvesse liikmesriikide ja teadmiste väärindamises osalejate erinevat tausta ja eri sektorite iseärasusi.

- Ärgitama ja motiveerima teadmiste väärindamisega tegelevaid organisatsioone koguma, jagama ja kasutama parameetreid, mis parandavad teadmiste väärindamises osalejate õppimist ja toimimist ELis, ning kõnealuseid organisatsioone selles tegevuses toetama.

Seire ja hindamine

- Tagama, et teadmiste väärindamise toimingute hindamiseks kasutatavad seire- ja hindamistavad on valdkondadevahelised, võtavad arvesse olemasolevaid raamistikke ja mis tahes kasu erinevatele sidusrühmadele ning teadmiste väärindamise mitmesuguseid tulemusi, sealhulgas panust kestlikkusse.
- Töötama välja uusi teadmiste väärindamise seire- ja hindamisvahendeid, et mõõta teadmiste väärindamise käigus intellektuaalomandi ja innovatsiooniliste lahenduste edenemist ja valmidusastet. Need vahendid peaks võtma arvesse nii väärtuse loomist kui ka selle panust kestlikule ühiskonnale üleminekusse. Pärast vastava mudeli väljatöötamist edendama selle kasutamist ja arendama koostoimet teiste asjakohaste Euroopa teadusruumi poliitikameetmetega.

Komisjoni 10. aprilli 2008. aasta soovitus intellektuaalomandi haldamise kohta teadmussiirde käigus ning ülikoolide ja muude riiklike teadusorganisatsioonide tegevusjuhis tunnistatakse kehtetuks.

Brüssel,

Nõukogu nimel
eesistuja